

Ongenode gasten

Indringers op het Huis ten Duine in 1765

Dinsdag 11 juni 1765 liep voor het personeel van het Huis ten Duine heel anders af dan ze van tevoren hadden kunnen denken. Een groep ongenode gasten reed met koetsen de oprijlaan van deze buitenplaats in en wilde er aan de andere kant uitrijden om zo de kortste weg naar de herberg te nemen. Vermaningen van de tuinbaas mochten niet baten. Het liep uit op een scheldpartij en er vielen enkele rake klappen. De verbouwereerde arbeiders meldden zich een paar dagen later bij het dorpsbestuur om daar hun verhaal te doen. Twee aktes, voorzien van de handtekeningen van alle getuigen, vertellen wat ze die dag hebben meegemaakt.¹

Buitenplaats

Het Huis ten Duine lag in de Manteling, ten noorden van Oostkapelle. Deze buitenplaats was aangelegd in de late zeventiende eeuw en later gaandeweg uitgebreid. In het midden van de achttiende eeuw lag er om het huis met zijn grote siertuin en langwerpige bassins een uitgestrekt lanenstelsel met hakhoutbossen. De buitenplaats was toen eigendom van de Middelburgse burgemeester Willem Thibaut, heer van Aagtekerke, die Huis ten Duine in 1762 van zijn vader had geërfd.²

De hoofdingang van de buitenplaats lag aan de tegenwoordige Duinweg, aan de oostzijde van de tuin. Het hek aan die weg bood toegang tot de zogeheten Noorddreef, die langs de hele noordrand van de buitenplaats liep en tegenwoordig nog ten dele te herkennen is in de Eikenlaan. Dit inmiddels verdwenen hek droeg het jaartal 1763 en was ten tijde van het incident dus nog maar net nieuw. Aan de andere kant

kwam deze laan uit op wat toen de Berkenbosweg heette (nu Groeneweg). Ook hier was de laan afgesloten door een hek.

Tegenover de hoofdingang aan de Duinweg stond de herberg Het Houten Kraantje, een populaire pleisterplaats voor gezelschappen die een rijtoertje maakten door het groen van de Manteling of die door de duinen een ritje naar het strand maakten. Het gezelschap waar dit verhaal over gaat, was ook op weg naar die herberg.

Indringers

Het tuinpersoneel van het Huis ten Duine, tuinbaas Jan Kesteloo voorop, toog de vrijdag na het incident naar het dorpshuis om daar aangifte te doen. De schepenen Pieter Six en David Koets, bijgestaan door de secretaris Hendrik Francke, hoorden het verhaal aan. De aanwezigen waren, naast Kesteloo, Jan Maartense Roose, Joris la Soe, Jan den Hollander, Pieter Back, Pieter den Hollander en Cornelis Gilde, die allen in Oostkapelle woonden, Lourens Pietersz. Louws uit Melis- en Mariekerke en ten slotte Jan Faassen de Jonge en Cornelis Kesteloo, eveneens uit Oostkapelle. Het moet een volle bak geweest zijn in de kleine rechtkamer in de herberg tegenover de kerk.

Kesteloo verklaarde dat hij die dinsdag rond een uur of vijf 's middags aan het werk was in de tuin toen hij maar liefst acht koetsen de poort aan het westeinde van de Noorddreef zag inrijden. Kennelijk wilde het gezelschap de kortste weg naar herberg Het Houten Kraantje nemen, die tegenover het hek aan het andere einde van die laan lag. De rijtuigen reden langs

het herenhuis en de tuinmanswoning toen Kesteloo op de indringers afstapte. Later gaf hij aan dat het volgens hem “Middelburger wagtvolk” was, militairen die in die stad waren gelegerd of deel uitmaakten van de stedelijke schutterij. Hij waarschuwde hen meerdere malen duidelijk dat de laan “geen vrije passage en dus hun door-

Huis ten Duine en rechts herberg 't Houten Kraantje op de kaart van Walcheren van de Hattinga's, ca. 1750. (Zeeuws Archief, Atlas Hattinga Zeeland, nr. 17)

rijden niet gepermitteerd was” en dat hij namens zijn baas, de heer Thibaut, sprak. Dat maakte geen indruk: de voerman van de voorste koets legde de zweep op de paarden en de stoet reed door. Kesteloo rende vervolgens zo hard hij kon voor het gezelschap uit naar het hek aan het andere eind van de laan, deed dat snel dicht en ging er met zijn rug tegenaan staan, waarop “eenig volk van 4 à 5 dier gemelde acht rijtuygen den gemelden hovenier Jan Kes-

teloov van voor de poort wegrukte, dezelve opende en met geweld daar doorheen drongen”. In het voorbijgaan sloeg de koetsier van het derde rijtuig de knecht Joris la Soe met de zweep in zijn gezicht. Alle knechten waren er getuige van hoe de kapitein van het wachtvolk de arme tuinbaas met een rijzweep bedreigde “onder 't uyt-

spreken van verscheyde verschrikkelijke vloek- en scheldwoorden als: ‘Jou donder, blixem, schurk, schelm!’ ” Hij voegde er nog een extra belediging aan toe ook: “De boeren zijn maar schurken.” Een van de koetsiers trok zijn mes en dreigde daarmee de arbeiders die “op 't verschrikkelijk geweld waaren komen aanloopen (...) te snieën en steken.” Gelukkig hield hij zich in. Wel kreeg Jan den Hollander “een slag met de zwiep in 't aanzigt (...), dat 't bloede”. De kapitein was zeer ontstemd dat de tuinman hem

had tegengehouden en beet deze toe: “Ik zal morgen voor 10 uren bij mijnheer Thibaut gaan en hem spreke. Je zult hier geen jaar meer woone, want dat kan ik maake en zal 't ook doen, want je bent maar een hondsvot en een schurk.” De secretaris van Oostkapelle die dit verhaal optekende, zette dikke strepen onder deze zinnen en de andere scheldwoorden die de ontstelde tuinbaas naar het hoofd geslingerd had gekregen.

Mogelijk hadden de indringers een soort weddenschap afgesloten, want de knechten hoorden twee van hen onder elkaar zeggen: “Ik heb nog tot dit geval vijfentwintig pond”, en de ander zei: “Ik heb ook nog

vijfentwintig pond” – dit waren behoorlijke hoeveelheden geld. Of zouden ze bedoeld hebben hoeveel ze nog te verteren hadden in Het Houten Kraantje?

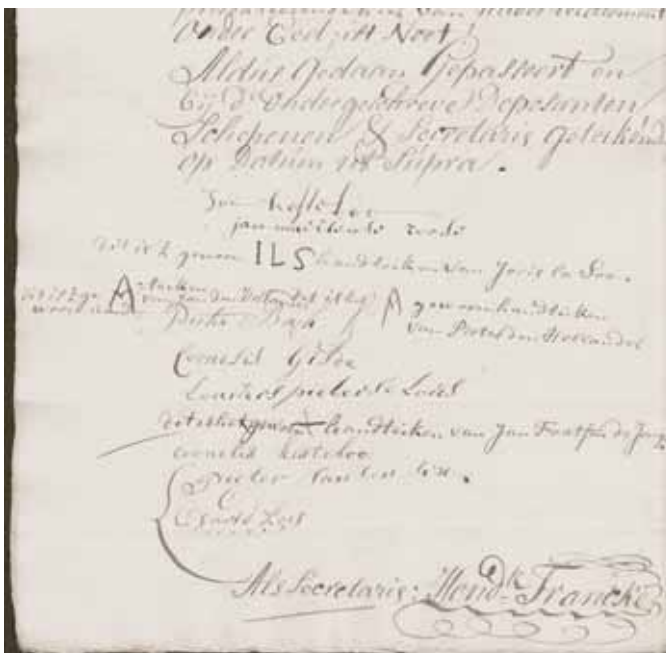
Kesteloo moest nog aanhoren hoe een van de lieden hem toevoegde: “Wij zullen morgen hier weer doorkomen en jou dat laten aanzien”, “waarop ’t zoogenaamde wagtvolk al vloekende en scheldende met hun capitein vertrokken.”

Verklaring

Bijna een week later meldden Laurens Pietersz. Louws en Jan den Hollander zich weer bij secretaris en schepenen voor een nadere verklaring. Ze hadden gehoord dat de kapitein Carel Ackervelt zou heten en ze hadden hem horen zeggen: “Ik neem deze gansche zaak en al ’t voorgevalle voor mijn rekening.” Dit was naar hun beste weten waar en ze waren bereid om het nog eens te verklaren “onder eede, is ’t nood”.

Deze Carel of Charles Ackervelt was een Middelburgse ondernemer. Van hem is bekend dat hij in 1761 octrooi kreeg voor de oprichting van een stijfelmakerij in Arne­muiden en dat hij in september 1795 in de Koorkerk werd begraven.

Hoe het geval afliep en of de heer Thibaut nog bezoek heeft gekregen van de boze kapitein, vermeldt het Oostkapelse archief niet. Waarschijnlijk is de zaak met een sisser afgelopen. Kesteloo bleef in ieder geval nog jarenlang in Oostkapelle wonen, waar hij ook overleden is en op 5 januari 1781 werd begraven. Het dreigement van de kapitein zal – zoals te verwachten was – wel een loze kreet zijn geweest. Kesteloo en

De handtekeningen van het tuinpersoneel van Huis ten Duine onder de aangifte d.d. 14 juni 1765. (Zeeuws Archief, Rechterlijke Archieven Zeeuwse Eilanden, inv.nr. 1181)

zijn medewerkers zullen in ieder geval nog veel stof tot praten hebben gehad. Bij een goed glas bier in Het Houten Kraantje, mogen we aannemen.

Martin van den Broeke

1. *Zeeuws Archief, Rechterlijke Archieven Zeeuwse Eilanden, inv.nr. 1181, akten van 14 en 19 juni 1765.*
2. *H.M. Kesteloo, 'Oostkapelle in woord en beeld', Middelburg 1909, p. 101-104.*